

Nina Spicijarić Paškvan

NAZIVI SLASTICA U FIJUMANSKOM IDIOMU

*dr. sc. Nina Spicijarić Paškvan, Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci,
nspicijaric@hazu.hr, Rijeka*

prethodno priopćenje

UDK 811.131.1(497.5Rijeka)

rukopis primljen: 10. 4. 2018.; prihvaćen za tisak: 15. 11. 2018.

Cilj je ovog rada popisati riječi kojima se označavaju slastice u fijumanskom idiomu te odrediti njihovu bližu i daljnju etimologiju. Na taj će se način zabilježiti trenutno stanje fijumanskog leksika na području kulinarstva (u semantičkoj podskupini slastica) u Rijeci te pokazati koji su kulturni i jezični krugovi koegzistirali na tome području.

Ključne riječi: *fijumanski; mletački; čakavski; mađarski; (austrijski) njemački; slastice*

1. Uvod

Fijumanski idiom živi je jezični kôd koji u gradu Rijeci govori manja jezična zajednica. O njegovu se nastanku i porijeklu dosta pisalo te postoje dvije pretpostavke o njegovim „počecima”. Jedna je teorija da se razvio izravno iz vulgarnolatinskog, a druga je da je uvezen tijekom mletačke pomorske dominacije na Jadranskom moru (o dvama pretpostavkama i njihovim predlagateljima v. Spicijarić Paškvan, Crnić Novosel 2014: 58, 59). No, sa sigurnošću se može reći da se fijumanski u Rijeci, paralelno uz čakavski, rabi još u 15. st. On pripada skupini kolonijalnih mletačkih idioma (za ovaj termin usp. Bidwell 1967) i u Rijeku je uvezen pomorskim putem, tj. sa sobom su ga donijeli venecijanski trgovci odnosno trgovci u službi Mletačke Republike. Ta je teza, tj. pripadnost fijumanskog kolonijalnoj

mletačkoj skupini jezika dokazana na fonološkoj, morfološkoj i sintaktičkoj razini (Rošić 2002).

Jezik/dijalekt/idiom nositelj je identiteta pojedine zajednice. Tako je fijumanski identitet povijesno gledano u uskoj vezi s fijumanskim idiomom i pripadnošću tadašnjem gradu Rijeci, a nosili su ga ljudi raznih nacionalnosti (Talijani, Hrvati, Slovenci, Mađari i dr. rođeni u ovom gradu) (Rošić 2002: 1, 2; Strčić 1995: 31). Danas je fijumanski identitet i dalje vezan uz fijumanski idiom i pripadnost gradu Rijeci, ali se Fijumani većinom izjašnjavaju Talijanima, iako ima i onih koji se opredjeljuju za druge nacionalnosti (usp. Crnić Novosel, Spicijarić Paškvan 2015: 68).

Grad Rijeka, tradicionalno gledano, ima dva mjesna govora, fijumanski i čakavski. Pritom treba razlikovati čakavski govor na lijevoj obali Rječine (na Sušaku)¹ od onih na desnoj obali koji su supostojali uz fijumanski. Na desnoj obali Rječine postojao je čakavski govor kojega obilježuje čakavizam i on se ugasio u prvoj polovini 20. st., a govorio se u staroj gradskoj jezgri (Gomila) te izvan gradskih zidina (Žabica, Mlaka, Podmurvice, Škurinje). Na istoj se strani Rječine stanovništvo i dalje služi mjesnim čakavskim govorom koji, kao i ovaj ugasli, pripada sjeveroistočnom poddijalektu ekavskog čakavskog dijalekta.² Na Trsatu i Sušaku se, pak, rabi čakavski govor koji pripada primorskom poddijalektu ekavskog čakavskog dijalekta (usp. Lukežić 1996; Vranić 2005; Lukežić 2008). Valja istaknuti da se Rijeka nalazi na čakavskom govornom području pa se tako danas i u samom gradu govore različite varijante čakavskog narječja te njihov koinê.

Dakle, može se reći da su fijumanski i čakavski tradicionalni govori u današnjemu gradu Rijeci te čine sastavni dio njegova jezičnog identiteta i kao takve ih treba proučavati. Kako Rošić (2002: 15) navodi: „While it is pertinent that two local Fiuman dialects should be viewed as separate entities within their own dialectal groups, it is my belief that they ought to be studied primarily as two *dialects in contact*.” Dakle, tek se usporednim proučavanjem tih dvaju govora može dobiti potpunija slika o riječkom identitetu, kulturi i povijesti.

¹ Prije veljače 1948. god. grad Rijeka (fijumanski *Fiume*; čakavski *Rèkà*, *Rìka*) bio je smješten samo na desnoj obali Rječine, dok je na lijevoj obali Rječine kao samostalna jedinica bio Sušak. Te su se godine nakon Pariških mirovnih ugovora (održanih 1947.) dvije obale Rječine spojile u jedan grad Rijeku.

² Govori(o) se u naseljima Ćikovići, Srdoči, Grbci, Zamet, Kantrida, Pehlin, Škurinje, Škurinjska draga, Braščine-Pulac.

Upravo je leksik pojedinih govora dokaz supostojanja raznih kultura i jezika na određenom prostoru. Tako u fijumanskom idiomu koji spada u skupinu kolonijalnih mletačkih govora, uz riječi mletačkoga podrijetla postoje posuđenice iz hrvatskog jezika, tj. iz čakavskog, zatim hungarizmi i germanizmi (uglavnom iz vremena Austro-Ugarske). Ista se tvrdnja može primijeniti i na čakavske govore u Rijeci i okolici.

Ovim se radom želi doprinijeti sastavljanju jezičnog mozaika grada Rijeke. Cilj je zabilježiti nazive za slastice u fijumanskom idiomu te ih etimološki obraditi, ali i navesti njihove varijante u okolnim čakavskim govorima za koje su dostupni rječnici.

2. Metoda prikupljanja i obrade građe

Ovo je istraživanje započelo 2015. te je nastavljeno 2017. i 2018. Metoda prikupljanja građe temeljila se na ekscerpiranju leksema iz postojećih fijumanskih rječnika (Gottardi 2004; Samani 2007; Pafundi 2011) te je na taj način sastavljen upitnik za terensko istraživanje. Nakon provedenog razgovora s izvornim govornicima prikupljeni su leksemi etimološki obrađeni.³ Polazna je pretpostavka da će etimološka analiza prikazati zastupljenost svih povijesno zastupljenih jezičnih slojeva u gradu Rijeci.

Da bi se pokazala zastupljenost određenih leksema (zabilježenih na terenu) i u drugim mletačkim govorima pregledani su sljedeći rječnici: za venecijanski (Boerio), za istromletački (Rosamani), za tršćanski (Doria), za dalmatinski mletački (Miotto) te su zabilježene varijante popisanih leksema pronađenih u njima.⁴

U skladu s činjenicom da se fijumanski i čakavski trebaju gledati kao dijalekti u kontaktu, konzultirani su i dostupni čakavski rječnici u okolici Rijeke.⁵ Na taj će se način pokazati da kultura pojedinog kraja u sferi kulinarstva nadilazi jezične različitosti. Kulinarstvo općenito uglavnom ovisi o klimatskim uvjetima, ekonomskim i socijalnim prilikama te navikama

³ Zahvaljujem kazivačima Kristini Blecich, Candidu i Ismeriji Butinar, Patriziji Chiepolo Mihočić, Riti Čeč, Stelli Defranza, Adriani Frković Soldatich, Odinei Martinis, Nadi Mataija, Gigliani Rosić, Lucianu Rovtaru, Deborah Voncini Ivanić, Mireli Vukšić i Silvani Zorich.

⁴ Kod bilježenja primjera iz pojedinih rječnika preuzeta je grafija njihovih autora.

⁵ Kod bilježenja primjera iz pojedinih čakavskih rječnika preuzeta je akcentuacija njihovih autora.

ljudi nekog kraja, naroda ili zemlje pa se u skladu s tim formiraju i leksici na višejezičnim područjima.

Bilježenje naziva prikupljenih na terenu usklađeno je s grafijom propisanom priručnikom naziva *Grafia Veneta Unitaria* (1995).

3. Etimološka analiza prikupljene građe

U ovom su dijelu leksemi navedeni abecednim redom, a za etimološku obradu korištene su sljedeće kratice:

ar. – arapski	lat. – latinski
bk.-šk. – govor Bakarca i Škrljeva	mađ. – mađarski
crk. – govor Crikvenice	mn. – množina
dal.mlet. – dalmatinski mletački	njem. – njemački
dem. – deminutiv	reg. – regionalno
dr. – govor Drage	ruk. – govor Rukavca
fijum. – fijumanski	rum. – rumunjski
fr. – francuski	sr.niz. – srednjenizozemski
furl. – furlanski	sr.vis.njem. – srednjevisokonjemački
gl. – glagol	st.vis.njem. – starovisokonjemački
gr. – grčki	šp. – španjolski
grob. – govor Grobnika	tal. – talijanski
hr. – hrvatski	tr. – tršćanski
istr.mlet. – istromletački	mlet. – govor grada Venecije
knsn.lat. – kasnolatinski	vulg.lat. – vulgarnolatinski

3.1. Za karameliziran šećer govornici fijumanskog rabe izraze *caramèl* i *zùcaro de òrzo*. Varijanta *caramèl* je mletačka riječ koja dolazi iz fr. *caramel* < šp. *caramelo* < lat. *calamèllu(m)*, dem. od *cālamus* ‘trska’ (DELI 203) što je posuđeno iz gr. *kálamos* (Ma 427). U fijumanskom je zabilježena i riječ *caramèla*, istog podrijetla kao i *caramèl*, ali u značenju ‘bombon’ (kao i hr. *karàmel*, *karamèl* i hr. *karamèla* – HJP). Ti su leksemi zabilježeni i u mlet. *caramèl* ‘karameliziran šećer’, *caramèl*, *caramèlai*, dal.mlet., tr. *caramèl* ‘voće u karameliziranom šećeru (slatkiš)’ (Bo 136; Mi 45; Do 129, 130; Ro 170), istr.mlet. *caramela* ‘vrsta slatkiša od kuhanog šećera’ (Ro 170).

Druga varijanta za označavanje ‘karameliziranog šećera’ je *zùcaro de òršo*, doslovnog prijevoda šećer od ječma. Nastanak ovog naziva u vezi je s

tim što se ovaj slatkiš izvorno pripremao topljenjem šećera u vodi od ječma (Trecani). Leksem *zùcaro* 'šećer' dolazi iz lat. *saccharu(m)*, gr. *sákharon* < ar. *súkkar* (ERHSJ III 385; DELI 1470; Zing), a *òršo* od lat. *hórdeu(m)* (ERHSJ II 568; DELI 849). Ovaj naziv zabilježen je i u mlet. *zucaro d'orzo*, tr. *zùchero d'orzo*, dal.mlet. *zùcaro de òrzo* (Bo 823; Do 823; Mi 228) te u konzultiranim čakavskim rječnicima dr. *cukardeòrzo*, crk. *cùkàrdòzo*, ruk. *cùkardòrzo*, bk.-šk. *cukardòrzo* (RDČ 17; CB 22; RČGČ 46; RČI 30). Karameliziran šećer je izvorno bio (i danas je) kućni lijek protiv kašlja, ali su ga djeca konzumirala i kao slatkiš.⁶

3.2. Slastice koje se tradicionalno jedu u vrijeme karnevala su *cròstoli* (mn.) 'razvučeno tijesto, izrezano u raznim oblicima i prženo na ulju'. Naziv dolazi iz lat. *crùstulu(m)* 'slastica, slatkiš' < *crùsta(m)* 'kora' (> mlet. *crosta* (Bo 210) > dr. *kròšta* 'naslaga, kora' (RDČ 46)) (DELI 301).

Riječ je zabilježena u mlet. *crostoli* (Bo 210), dal.mlet., tr., istr.mlet. *cròstolo* (Mi 60; Do 186; Ro 271), furl. *cròstul* (Ro 271). Ostali nazivi za to jelo su: u Cresu *fioco* (Ro 380), u Piranu *fiocheti* (Ro 380), u Malom Lošinjju *bufia* (Ro 134) i dr. U Kopru je *cròstolo* kora koja se napravi na dnu lonca (Do 186).⁷ U konzultiranim čakavskim rječnicima, ova je riječ zabilježena u ruk., dr., bk.-šk. *kròštuli* (RČGR 126; RDČ 46; RČI 89).

3.3. Slastica koja se također jede tijekom karnevala su *fritole* (mn.) 'vrsta malih uštipaka'. Naziv dolazi od ksn.lat. *friçtulae* < *friçtum* 'pržena stvar' (< *frìgere* 'pržiti') (Do 249). Riječ je zabilježena u tr., istr.mlet., dal. mlet. *fritola* (Do 249; Ro 406; Mi 85), furl. *fritule* (ERHSJ I 530) te u čakavskim govorima grob. *frìta/frìtula* (GG 253), dr. *frìtule* (RDČ 30), crk. *frìti* (CB 37), bk.-šk. *frìtule*, *frìti* (RČI 52).

3.4. Za određivanje 'valjušaka, okruglica' u fijumanskom se rabi leksem *gnòchi* (mn.). Oni se, osim kao glavno jelo, mogu jesti i kao slastice (fijum. *gnòchi dòlci*). Na terenu su zabilježene slastice: *gnòchi de/coi/con susini* 'njoki od šljiva', *gnòchi de/coi/con armelìni* 'njoki od marelica' i *gnòchi de/con la marmelàta* 'njoki s marmeladom'.

Riječ *gnòco* dolazi od tal. *nocchio* 'čvor, kvrga, izraslina' (metateza *nocchio* > *niocco* > *gnocco*; prijelaz *n-* > *gn-* kao i kod *nuca* > *gnucca* 'pundča'), a

⁶ Stariji govornici fijumanskoga naveli su da se slatkiš pripremao tako što bi se šećer otopio i zatim se stavio na hladni kamen da se stvrdne. Kada bi se stvrdnuo, kidao bi se i jeo.

⁷ V. i Blecich, Tamaro 2015.

nocchio dolazi iz lat. *nōdulu(m)*, dem. od *nōdus* ‘čvor’ (REW 5947; Ma 729).⁸ DELI (507) i Devoto (1968: 192) navode da je *gnoco* venetska riječ za *nocco*, *nocca* ‘zglob’ te da je langobardskog podrijetla – *knohha*.

Ovo su jelo i riječ zabilježeni u mlet., tr., istr.mlet. *gnoco* (Bo 310; Do 273; Ro 443) te u konzultiranim čakavskim rječnicima grob., ruk., crk., dr., bk.-šk. *njòk* ‘valjušak od krumpirova tijesta’ (GG 421; RČGR 181; CB 71; RDČ 63; RČI 123).

3.5. Za slatki kolačić u obliku polumjeseca u fijumanskom se rabi germanizam *kifel* (*kifeli*, *kifelèti*, mn.) ili dem. *kifelèto* (*kifelèti*, mn.). Dolazi iz njem. *Kipfel*, što je dem. od *Kipf* ‘duguljasti bijeli kruh’. Ta je riječ vjerojatno u vezi sa st.vis.njem. *kipfa*, *chipfa* ‘stup, kolac’ općega značenja ‘ono što završava na šiljak’ i s lat. *cippus* ‘stećak, kolac’ (Kluge 175; Duden; Zaccaria 1901: 83; Ma 438). Tommaseo smatra da je ovaj slatkiš ime dobio prema turskom simbolu polumjesecu jer je prvi puta bio pripremljen u Beču 1685. god. – u vrijeme kada je Beč bio pod turskom opsadom (preuzeto iz Zaccaria 1901: 83), a to tumačenje navodi i DELI (231).

Riječ je zabilježena i u dal.mlet. *chifel* ‘id.; obilježje austrijskih žandara (na lančiću na prsima visjela im je neka vrsta polumjeseca), pržena smjesa krumpira u obliku polumjeseca’ (Mi 50), istr.mlet., tr. *chifel*, toskanski *chifelle* (Ro 205; Do 146) (usp. i Blecich, Tamaro 2015). I mađarski jezik bilježi riječ *kifli* u istom značenju (Zaicz 2006).

3.6. Ispitanici navode i kolač naziva *kòh de gris/gris̃*. Fijumanska riječ *gris̃/gris̃* je germanizam, a dolazi od njem. *Grieß* prvotnog značenja ‘šljunak, zrnca pijeska’ (< sr.vis.njem. *griez*, st.vis.njem. *grioz* ‘šljunak, zrnca pijeska’) (Duden). Značenje ‘gris̃’ apstrahirano je od složenice *Grießmehl* ‘brašno od krupice’ (Ma 300) (usp. i ERHSJ I 620; Blecich, Tamaro 2015).

Usto, postoji i *kòh de risi* ‘vrsta kolača’. Riječ *risi*, mn. dolazi od *riso* lat. *orȳza(m)* < gr. *orȳza* te je istočnog podrijetla (DELI 1091).

Doria (160) bilježi tr. *coc de gries* (v. i Sguerri 2016) i *coc de risi* čiju etimologiju dovodi u vezu s njem. *Kuchen* ‘kolač’ (stnjem. *kuocho*) te isključuje vezu s njem. *Koch* i vulg.lat. *cocus*. No, fijumanska i tršćanska varijanta zapravo su nastale prilagodbom austrijskih termina *Griesskoch* i *Reiskoch* italoromanskom obrascu. Ova potonja je zabilježena i u Mađarskoj kao

⁸ Usp. etimologiju njem. *knödel* ‘njok, valjušak’ iz sr.vis.njem. *knödel*, dem. od *knod* ‘čvor’ (Kluge 183).

Reiskoch (*reis koch*) (Kocsis 2010), te u kontinentalnoj Hrvatskoj kao *koh* od *riže* (usp. Coolinarka). Dakle, vjerojatno se radi o jednostavnim i dosta zastupljenim slasticama iz vremena Austro-Ugarske. Od čakavskih rječnika, jedino je kod govora Rukavca zabilježen naziv *kòh* u značenju 'vrsta kolača od riže na mlijeku, nabujak od riže' (RČGR 116). Za recepte ovih kolača v. Gottardi 1998: 90.

3.7. Sljedeći germanizam, prisutan u fijumanskom je *kràfen* rjeđe *cràpfen/kràpfen* (mn. *kràfen, kràfeni*) 'uštipak, najčešće punjen marmeladom'. Riječ dolazi iz njem. *Krapfen* < st.vis.njem. *krapfo* 'vrsta slastice u obliku kuke', zapravo 'kuka, pandža' iz pragermanskog korijena koji je baza brojnih riječi značenja 'savijen, grbav'. U početku krafne nisu bile okrugla oblika, već su prženjem dobivale oblik pandže (Ma 492). Vjerojatno su istog podrijetla i sljedeće riječi: njem. *Krampe* 'pijuk, reg. kramp', njem. *Krampf* 'grč', austrijski njem. *Krampus* 'Krampus, vrag koji dolazi kad i Sveti Nikola' (za etim v. Kluge 192; Duden; ED).

Ovaj je germanizam zabilježen i u istr.mlet. *crafen* (Ro 261), tr. *kràfen* (Do 179, 180), hr. *kràfna, kràfen, krófna* (HJP) i dr.

3.8. Za 'kolač od dizanog tijesta okruglasta oblika sa šupljinom u sredini' govornici fijumanskog rabe germanizam *kùglof, kùgluf* (*kùglofi, kùglufi* mn.). Ovaj je germanizam zabilježen i u mađ. *kuglóf*. Radi se o tipično austrijskom kolaču, a sama riječ dolazi od njem. *Gugelhupf*, složenica od sr. vis.njem. *Gugel* 'kapa' i gl. *hupfen* 'skočiti' (Duden). Riječ je zabilježena u dal. mlet. *cùgluf* (Mi 61), tr. *cùguluf, cùvuluf* (Ro 276, 285; Do 191) te u konzultiranim čakavskim rječnicima, ruk. *kùglof* (RČGR 127), bk.-šk. *kùglof, kùgluh* (RČI 89) (usp. i Blecich, Tamaro 2015).

3.9. Leksem *lândizze* (mn.) u značenju 'prženice; pohani kruh' posuđenica je iz čakavskog. Radi se o umanjenici od *landa* 'kriška' – grob., crk., ruk. *lānda*, dr. *lānda*, bk.-šk. *lānda* 'kriška, odrezak' (GG 342; CB 55; RČGR 136; RDČ 48; RČI 95). Ta su riječ i jelo zabilježeni u dr. *lāndica* (RDČ 48). Rukavački rječnik za ovo jelo navodi naziv *sùpica, sùpice* (RČGR 265).⁹

ERHSJ (II 267) smatra da se radi o dalmatoromanskom leksičkom ostatku od lat. *lamina* (disimilacija $m - n > m - d$). Vinja (II 129) se ne slaže s tim tumačenjem, ali i sâm navodi da ne zna predložiti bolje. Riječ je zabi-

⁹ Glagol *sùpat* znači 'umakati', a ovo se jelo dobiva upravo umakanjem kruha u jaje i mlijeko te prženjem.

lježena i u arbanaskom *lande* 'kriška'. Tršćanski nazivi za ovo jelo su *šnita*, *šgnita*, *šnitel* < njem. *Schnitte* 'kriška' (Do 625, 646). Više o ovom jelu usp. Gottardi 1998: 14.

3.10. Kupovna slastica načinjena od prženih badema u fijumanskom se naziva *mandolàto*. Radi se o tipično venecijanskoj riječi (Do 353) koja je prešla i u talijanski jezik u oblicima *mandolato*, *mandorlato*. Naziv za ovaj slatkiš, koji se uglavnom jeo u prosincu (Sveti Nikola, Božić), dolazi od mlet. *mandola* < ksn.lat. *amāndula(m)*, što je promijenjeni oblik od klasičnog lat. *amȳgdala(m)* < gr. *amygdālē* 'badem' (Do 353; DELI 710; Ma 588). Naziv za ovu slasticu zabilježen je u mlet., istr.mlet. dal.mlet. *mandolàto* (Bo 392; Ro 581; Mi 112) te u crk. *mēndulàto* (CB 63).

3.11. Za slatkiš tvorničke izrade koji se sastoji od redova oblatni premazanih čokoladnom ili nekom dr. masom govornici fijumanskog rabe naziv *napoletàni*. Ova je prilagođenica germanizam iz austrijskog njem. *Neapolitaner* (apstrahirano od *Neapolitanerschnitten*). Radi se o tvorničkom proizvodu, tzv. *Neapolitaner-Waffeln* koje je izmislio Josef Manner 1898. god. (v. Manner). Njem. *Waffel* znači 'vafla, oblatna' < staro sjevernofr. *waufre* 'saće' iz germanskog,¹⁰ dok je termin *Neapolitaner* nastao prema njemačkom imenu za grad Napulj (njem. *Neapel*) iz kojeg su nabavljani lješnjaci za punjenje oblatni (ED; DELI 792; V 1457; Me 669).

Riječ je zabilježena i u tr. *napoletan* (Do 397), hr. *napolitànka*. U talijanskom se ovaj keks naziva *vafer*, *wafer*, prema prvoj sastavnici germanske složenice.

3.12. Za 'kolač s nadjevom od mljevenih oraha' govornici fijumanskog rabe hrvatsku čakavsku posuđenicu *orehgnàcia/orehgnàza/oresgnàza/orešgnàza*. Riječ je nastala od imenice *orèh*, čakavske ekavske varijante hrvatske riječi *òrah* (> hr. *oràhnjača*) i dočetka *-njača* (usp. hr. *makòvnjača*, bk.-šk. *menduljāča* (RČI 107)). Ova je riječ zabilježena i u dal.mlet. *oresgnàza* (Mi 139) te u konzultiranim čakavskim rječnicima, grob., dr. *orihnjāča* (GG 443; RDČ 66), ruk. *orehñjāča* (RČGR 192), bk.-šk. *orihnjāča*, *orehñjāča* (RČI 129). Leksem *orah* potječe iz sveslavenskog i praslavenskog *orèht* 'nux' (HJP; ERHSJ II 562, 563; usp. i Blecich, Tamaro 2015). U tršćanskom je za to jelo zabilježen leksem slovenskog podrijetla *potiza*, *putiza* (Do 500).

¹⁰ Oblatne imaju karakterističnu površinu nalik na saće.

3.13. Isto kao u hrvatskom jeziku, i u fijumanskom dijalektu riječ *palacinca* označava 'jelo od brašna, mlijeka i jaja u obliku okrugla tanka lista pečena u tavi, obično posluženo s nadjevom'. U fijumanski je taj leksem došao vjerojatno iz hrvatskog, iako nije isključeno ni njemačko (austrijsko) podrijetlo. Daljnja etimologija ove riječi seže do grčkog jezika, od gr. *pláks*, genitiv *plakós* 'širok, ravan, ploča' > *plakous* 'tanka torta' > lat. *placenta* 'kolač', koji je dao rum. *plăcintă*¹¹ > mađ. *palacsinta* (ERHSJ II 590; HJP; Beekes 1202) iz kojeg je ta riječ došla u hrvatski odnosno austrijski njemački (*Palatschinke*).

Ovaj je leksem zabilježen i u dal.mlet., istr.mlet. *palacinca* (Mi 142; Ro 723), tr. *palacinca*, *palazinche* (Do 425) te u čakavskim govorima, grob. *palacińka* (GG 454), ruk. *palačńka* (RČGR 198).

3.14. Naziv *pàšta-crèma/pàsta-crèma* u fijumanskom se rabi za označavanje 'kremšnite', slastice popularne u pojedinim zemljama središnje Europe. Radi se o složenici riječi *pasta* 'tijesto, kolač' i *crema* 'krema – jelo od mlijeka, jaja i brašna'. Dakle, doslovan prijevod bio bi 'kolač s kremom'. Riječ *pasta* dolazi od ksn.lat. *pàsta(m)* 'tijesto, kolač' < gr. *pastái* mn. 'brašno s umakom', izvedenica od gl. *pássein* 'mijesiti'. Riječ *crema* dolazi iz fr. *crème* (DELI 295) vjerojatno iz vulg.lat. *crama* 'vrhnje' (REW 2294) u vezi s lat. *chrisma* 'mast, pomast' (REW 1887).

Naziv za ovu slasticu zabilježen je i u tr. *pasta-crema* (Do 439) te u konzultiranim čakavskim rječnicima, grob., dr. *paštakrèma* (GG 461; RDČ 70), bk.-šk. *pàšta krèma* (RČI 137).¹²

3.15. Za 'slasticu u obliku okruglog kruha od brašna, maslaca, jaja i šećera', tj. za 'uskršnju pogaču' fijumanski govornici rabe izraz *pinza*.

Doria (468) navodi da je *pinza* venetska inačica tal. *pizza* (uz umetanje epentetskog *-n-* u venetskom). Tu tezu podupire Boerijevom definicijom (515) riječi *pinza* 'pizza; vrsta male pogače', zatim specificiranim značenjem riječi *pinza* zabilježenim u Feltrinu 'pogača od kukuruznog i heljdinog brašna, pizza od pržene palente; *pinza de nos*' te činjenicom da u Chioggi

¹¹ Tipična rumunjska i moldavska slastica *plăcintă* 'vrsta torte s raznim punjenjima', 'pita' (Iovanovici et al. 571).

¹² Stariji govornici navode da su ovaj kolač za vrijeme Italije (razdoblje 1924. – 1943.) odlazili jesti preko granice u „Kontinental” (kavana i hotel na Sušaku poznat po kremšnitama i drugim dobrim slasticama).

pinza znači i 'pizza'. Riječ je zabilježena i u dal.mlet., tr. *pìnza* 'uskršnja pogača' (Mi 154; Do 468), istr.mlet. *pinza* 'pogača, pizza' (Ro 791), furl. *pinze* (Do 468; ERHSJ II 658). U konzultiranim čakavskim rječnicima, ova je riječ zabilježena jedino u bk.-šk. *pínca* (RČI 141), dok se u ostalim za to jelo navodi oblik *pogača* (GG 486; RČGR 212), bk.-šk. *pogačica* (RČI 141).

Postoji više teorija etimologije tih leksema. Jedna je tzv. poligenetska teorija, prema kojoj se u jednu riječ prelilo više bliskih riječi različitih etimona, lat. *pī(n)sa*, hebrejski *pita* 'kruh', gr. *petéa* 'pogača'. Druga je da oni dolaze od lat. *pī(n)sa* (< lat. *pinsere* 'gnječiti, drobiti') koja je zatim prešla u *pizza* kao opreka gr. *pítta* (Do 468; ED; ERHSJ II 658),¹³ ali postoje i druge teorije. ERHSJ (II 665) riječi *pinza* i *pizza* dovodi u vezu s hr. *pita* (< gr. *pítta*) (v. leksem *pita*). Osim toga, ERHSJ (II 665) s riječi *pinza* dovodi u vezu i reg. riječ *pinka* 'štruca' (zamjena dočetka *-ca* > *-ka*) – grob., crk., ruk. *pínka* (GG 470; CB 80; RČGR 207), dr. *pínka* (RDČ 72), bk.-šk. *pínka* (RČI 141); fijum. *pìnca* (Samani II 96) 'štruca kruha'.

3.16. Za kolač od prhkog tijesta sa slatkim ili slanim nadjevom govornici fijumanskog rabe riječ *pita* (*de pòmi*, *de formàgio*), što je posuđenica iz hrvatskog. Osim toga leksema, mlađi ispitanici rabe i talijanski izraz *crostàta*.¹⁴ Tal. *crostata* dolazi od tal. *crosta* 'kora' < lat. *crūsta(m)* 'kora, ljuska' (Zing; DELI 301). Isti je etimon kao i kod riječi *crostolo*.

Fijum. *pita* je posuđenica iz hrvatskog, a zapravo se radi o balkanskom grecizmu: novogr. *pétta*, *pít(t)a* 'kruh, torta, pita',¹⁵ moguće iz gr. *peptós* 'kuhan' < *péssein*, *pétt-* 'kuhati, peći' (usp. rum. *pită* 'lepinja', bugarski *pita*, arbanaski *pitë*, turski *pitá*, *pite*, *pide*, hebrejski *pittah*, mađ. *pite*) (OED XI 914; LSJ; ERHSJ II 658).

3.17. Govornici fijumanskoga naveli su i slasticu naziva *pòmi in camisèta* 'pohane jabuke'. Riječ *pòmo* (Bo 519) je mletačka riječ za 'jabuku', a *camisèta* znači 'bluza' (< dem. od *camisa* 'košulja' iz lat. *camisia(m)*). Radi se o staroj i jednostavnoj poslastici. Fijumanski je naziv vjerojatno djelomična prevedenica iz njem. *Apfel im Schlafrock*, doslovno jabuka u kućnoj haljini. Germanskoga je podrijetla i hr. *jabuke u šlafroku* (HJP).

¹³ Toskanski naziv za vrstu tanke pogače je *schacciata* < gl. *schacciare* što također znači 'gnječiti, spljoštiti'.

¹⁴ *Crostàta* je, po mišljenju kazivača, u fijumanski ušla nakon Drugoga svjetskog rata.

¹⁵ LBG navodi značenje '(Pfann)kuchen' što bi značilo 'palačinka'.

3.18. Za ‘savijeno slatko nadjevono tijesto’ govornici fijumanskog rabe izraz *rolàda*.¹⁶ Vjerojatno se radi o posuđenici iz hr. *rolàda* u koji je riječ ušla preko njem. *Roulade* ‘savijeno punjeno meso; savijen punjen biskvit’ iz fr. *roulade* (< fr. *rouler* ‘valjati, uvijati’ < lat. *rotulare** iz lat. *rotula* ‘malo kolo’) (HJP; Brachet 1873: 320; DELI 1102).¹⁷ Ova je riječ zabilježena i u grob. *rolàda*, *loràda* ‘fina savijača punjena nadjevom od marmelade ili kreme’ (GG 575).

3.19. Germanizam *strùdel/štrùdel* (*de pòmi, de ciliègie*) rabi se za određivanje ‘savijače’. Riječ dolazi od njem. *Strudel* ‘savijača’, izvornog značenja ‘vir, vrtlog’ vjerojatno zbog oblika kolača. Riječ dolazi iz sr.vis.njem. *strudel*, *strodel*, st.vis.njem. *stredan*, *strudeln* ‘raditi mjehuriće, zavrtjeti, vrtjeti se u viru’ (Duden; ED; DELI 1289). Ovaj je germanizam zabilježen i u tr., dal. mlet. *strùdel* (Do 700; Mi 203) (usp. i Blecich, Tamaro 2015) te u konzultiranim čakavskim rječnicima, grob., crk. *štrùděl* (GG 647; CB 104), ruk., dr. *štrùdel* (RČGR 286; RDČ 94), bk.-šk. *štrùdel* (RČI 198).

3.20. Za slasticu koja se sastoji od mješavine jaja i šećera u fijumanskom se rabi naziv *šatò*. Taj se napitak davao djeci i bolesnima jer ima okrepljujuća svojstva i jača organizam. Riječ je zabilježena i u istr.mlet., tr. *satò* (Ro 936, 937; Do 554). Vjerojatno je ušla u fijumanski (kao i u hr. *šatò*) iz njem. *Chaudeau* ‘šato’, koja je pak iz fr. *chaudeau* ‘mješavina jaja, mlijeka, vanilije, limete, muškatoznog oraščića’, što je složenica od *chaude* ‘topao’ (< lat. *caldus* ‘topao’) i *eau* ‘voda’ (< lat. *aqua*) (ED; Brachet 1873).

3.21. Za uskršnju slasticu tj. ‘pletenicu od kruha u koju se umetne tvrdo kuhano jaje’ govornici fijumanskog rabe naziv *šišer*. Fijum. *šišer* vjerojatno je u vezi sa slikom sadržaja ‘kosa’, što se očituje u nazivima za isti kolač: *kosica* (Komiža, Nerezine i dr.), *pletenica* (Dubašnica, Lopar, Pag, Susak itd.) i dr. (Vuletić 2010: 378, 379). Ova slastica različitih oblika s umetnutim tvrdo kuhanim jajetom ima niz različitih naziva, npr. tr. *titola*, *titula* (Ro 1158), furl. *colòmba*, *colòmbine* (Ro 231), u Bujama *taschin* (Ro 1141), itd. Ovaj je leksem zabilježen i u okolnim čakavskim govorima, grob. *šišer* (GG 629), ruk. *šišor* (RČGR 272), dr. *šišer* (RDČ 89), bk.-šk. *šišer* (RČI 189). Za detaljniju etimologiju naziva za ovo jelo usp. Vuletić 2010.

¹⁶ Izraz *rolada* rabi se i za mesno jelo.

¹⁷ Ovaj germanizam potvrđen je i u mađ. *rolád* (Zaicz).

3.22. Slastica novijeg datuma je *tiramisù*.¹⁸ Radi se o složenici nastaloj od imperativa gl. *tirare* ‘vući’, zamjenice *mi* ‘mene’ i prijedloga *su* ‘gore’ u značenju ‘podigni me, oraspoloži me’, vjerojatno zbog okrepljujućeg svojstva tučenih jaja (koji su, između ostalog, sastojci ove slastice) (v. Zing). Iako je 2017. godine talijanska regija Furlanija Julijska krajina dobila priznanje da je *tiramisù* njihova tradicionalna slastica, još se uvijek vode rasprave o tome odakle ona potječe, iz Furlanije Julijske krajine ili Veneta? (Blasich 2017). Zastupnici furlanskog podrijetla nude dvije teorije o njezinu postanku: prva teorija vezuje nastanak ove slastice uz Tolmezzo (pod nazivom *tirimi sù*), dok ga druga vezuje uz Pieris i to pod nazivom *Coppa Vetturino Tirime Su*. Obje teorije datiraju nastanak *tiramisù*-a u 50-e godine 20. stoljeća. Venetska teorija podupire tezu da je slastica osmišljena u restoranu „Le Beccherie” u Trevisu 70-ih godina 20. st. (v. Crisi... 2014). Za to je mjesto vezana i jedna teza o samom nazivu slastice. Prema njoj, ime joj je dao Roberto Linguanotto, vlasnik restorana „Le Beccherie” po djevojačkom prezimenu svoje pripravnice (Francesca Valori, rođ. Tiramisu) s kojom je izmislio ovo jelo. Više o ovoj slastici, njezinu imenu, receptima v. Padovani 2016.

3.23. Za ‘kolač okrugla oblika, s preljevom i nadjevom’ rabi se leksem *tòrta*. Riječ dolazi iz ksn.lat. *tòrta(m)* ‘ravan kolač’, ‘okrugla štruca kruha’ nejasne etimologije (Zing). Ta je riječ zabilježena u mlet., istr.mlet., tr. *torta* (Bo739; Ro 1166; Do 747) te u čakavskom rječniku Grobnika *tòrta* (GG 663).

4. Zaključak

U dobivenoj građi zastupljeni su sljedeći jezični slojevi: romanski (mletački i talijanski), slavenski (uglavnom hrvatskoga čakavskog narječja) i germanski (austrijski njemački). Izostaju hungarizmi, no iz razdoblja Austro-Ugarske primat u pravljenju slastica imao je Beč pa mađarske slastice nisu potvrđene na terenu. U ovom istraživanju polazni popis riječi iz rječnika razlikuje se od konačne građe uglavnom po tomu što pojedini leksemi nisu zabilježeni na terenu, no u građu je uvršteno i sedam leksema koje ne bilježe rječnici (*caramel(a)*, *zucaro de orzo*, *napoletani*, *crostata*, *pomi in camisete*, *rolada*, *tiramisù*). Jedna skupina riječi iz rječnika nije uopće prepoznata, dok drugu skupinu ispitanici uglavnom prepoznaju no te

¹⁸ Stariji govornici navode da je ta slastica došla u Rijeku 80-ih godina 20. stoljeća.

slastice ne smatraju *fijumanskima*, tj. karakterističnima za Rijeku. U prvu skupinu spadaju: *saltainpànza* (Samani III 19), *scagnàde* (Samani III 30), *spumìni* (Samani III 65) i *žalèti* (Samani III 110). U drugu skupinu spadaju: *bùchtel* (Samani I 25), *dobosc'* (Gottardi 58; Pafundi 83), *potìza/putìza* (Samani II 104), *prefniz* (Samani II 84), *smaren* (Pafundi 157) / *sc'marm* (Gottardi 36), *vàfer* (Gottardi 39), dok su ostali nazivi iz rječnika potvrđeni i na terenu.

Etimološki je obrađeno 25 leksema. Prikazom daljnje etimologije pokazalo se da su nazivi za slastice uglavnom motivirani oblikom pojedine slastice (npr. *krafen*, *kuglof*, *strudel*, *šišer* i dr.), ali ima i drugih motivacija (npr. sastojak: *mandolato*, način pripreme: *fritola*, i dr.). Prikazom bliže etimologije pokazano je da su u imenima slastica zastupljene najviše riječi mletačkoga podrijetla – njih ukupno 9 (*caramel(a)*, *crostolo*, *fritola*, *mandolato*, *pasta-crema*, *pinza*, *pomi in camiseta*, *torta*, *zucaro de orzo*), zatim slijede germanske (6 leksema) (*kifel*, *krafen*, *kuglof*, *napoletani*, *strudel* i *šatò*) i hrvatske (6) (*landiza*, *palacinca*, *orehgnacia*, *pita*, *rolada*, *šišer*) riječi. Tu su i dvije novije posuđenice iz talijanskog jezika – *crostàta* i *tiramisù* te dvije hibridne sintagme (*koch de gris*, *koch de risi*).

U ovom je radu, s jedne strane, etimološkom analizom dokazano da fijumanski nazivi za slastice pripadaju trima jezičnim slojevima prisutnima u gradu Rijeci tijekom povijesti (romanskom, germanskom, slavenskom), a s druge strane konzultacijom je čakavskih rječnika pokazana prisutnost obrađenih slastica tj. naziva za njih i u okolnim riječkim govorima. Naime, sva navedena jela i fijumanski nazivi za njih (izuzev *pomi in camiseta*, koji se u okolnim govorima nazivaju *pohane jabuke*) ovjereni su i u konzultiranim čakavskim rječnicima što potvrđuje da kulinarstvo nadilazi jezične različitosti.

Ovaj je članak doprinos romanskoj lingvistici kojim se na temelju analize kulinarskog leksika u fijumanskom govoru pokazuju odrazi jezičnih i kulturoloških dodira na području Rijeke i njene okolice.

Literatura

- Beekes, Robert (2010) *Etymological Dictionary of Greek*, Brill, Leiden, Boston.
Bidwell, Charles (1967) „Colonial Venetian and Serbo-Croatian in the Eastern Adriatic: A case study of Languages in Contact”, *General Linguistics*, VII, 13–30.

- Blasich, Laura (2015) „La sfida infinita sul tiramisù premia la bisisacaria: il Veneto battuto farà ricorso”, *Il piccolo*, http://ilpiccolo.gelocal.it/trieste/cronaca/2017/08/05/news/la-sfida-infinita-sul-tiramisu-premia-la-bisiacaria-veneto-battuto-ma-zaia-annuncia-faremo-ricorso-1.15698101?refresh_ce, posjet 22. siječnja 2018.
- Blecich, Kristina, Sandra Tamaro (2015) „Voci di origine romanza, slava e germanica nella terminologia gastronomica e culinaria del dialetto fiumano”, *Tabula*, 13, 61–79.
- Bo = Boerio, Giuseppe (1998/1856) *Dizionario del dialetto veneziano, seconda edizione*, Giunti, Venezia.
- Brachet, Auguste (1873) *Etymological Dictionary of the French language*, Clarendon Press, Oxford.
- CB = Ivančić-Dusper, Đurđica (2003) *Crkveniški besedar*, Adamić, Rijeka.
- Coolinarika, *Koh od riže...* (2009) <https://www.coolinarika.com/recept/713784/>, posjet 28. prosinca 2017.
- „Crisi, chiude il ristorante dove nacque la prima ricetta del “Tiramisù”” (2014) *Corriere del Veneto*, http://corrieredelveneto.corriere.it/veneto/notizie/vino_e_cucina/2014/27-febbraio-2014/chiude-ristorante-che-invento-tiramisu-2224139667376.shtml?refresh_cecp, posjet 3. siječnja 2018.
- Crnić Novosel, Mirjana, Nina Spicijarić Paškvan (2015) „Il dialetto fiumano – parte integrante dell’identità fiumana”, *La Battana*, 198, 62–83.
- DELI = Cortelazzo, Manlio, Paolo Zolli (1991) *Dizionario etimologico della lingua italiana*, Zanichelli, Bologna.
- Devoto, Giacomo (1968) *Avviamento alla etimologia italiana*, Felice le Monnier, Firenze.
- Do = Doria, Mario (1987) *Grande dizionario del dialetto triestino*, Meridiano, Trieste.
- Duden = *Wörterbuch Duden Online* (2017) Bibliographisches Institut, <https://www.duden.de/>
- ED = *Online Etymological dictionary* (2001) <https://www.etymonline.com/>.
- ERHSJ = Skok, Petar (1971-1974) *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika (I-IV)*, JAZU, Zagreb.
- GG = Lukežić, Iva, Sanja Zubčić (2007) *Grobnički govor XX. stoljeća (gramatika i rječnik)*, Libellus, Crikvenica.

- Gottardi, Francesco (1998) *Come mangiavamo*, Edit, Rijeka.
- Gottardi = Gottardi, Francesco (2004) *Come parlavamo*, Società di Studi Fiumani, Roma.
- Grafia Veneta Unitaria* (1995) ur. Giunta Regionale del Veneto pod vodstvom Manlia Cortelazza, Editrice La Galiverna, Venezia, <http://www.linguaveneta.it/manuale-di-grafia-veneta-unitaria/>, posjet 10. siječnja 2018.
- HJP = *Hrvatski jezični portal* (2006) <http://hjp.znanje.hr/index.php?show=main>.
- Iovanovici, Romanța et al., ur. (2012) *Srpsko-rumunski rečnik/Dicționar sârb-român*, Editura ICRV, Zrenjanin.
- Klein, Ernest (1971) *A Comprehensive Etymological Dictionary of the English Language*, Elsevier, Amsterdam.
- Kluge = Kluge, Friedrich (1891) *An Etymological Dictionary of the German Language*, George Bell&Sons, London; Macmillan&Co., New York.
- Kocsis, Bálint (2010) *Recept: "Reis koch". Új vagy régi?*, Porthole, <http://porthole.hu/cikk/5182>, posjet 3. siječnja 2018.
- LBG = *Lexikon zur byzantinischen Gräzität* (2014) Thesaurus Linguae Graecae, Austrian Academy of Science, <http://stephanus.tlg.uci.edu/lbg>.
- LSJ = *The Online Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon* (2011) Thesaurus Linguae Graecae, <http://stephanus.tlg.uci.edu/lsj/#eid=1&context=lsj>.
- Lukežić, Iva (1996) *Trsatsko-bakarska i crikvenička čakavština*, ICR, Rijeka
- Lukežić, Iva (2008) „Današnji riječki govor(i)”, *Zbornik radova Riječki filološki dani 7*, ur. Ines Srdoč-Konestra i Silvana Vranić, Rijeka, 443–453.
- Manner, *Original Neapolitan Wafers* (2014) <http://www.manner.com/en/products/wafers/original-neapolitan-wafers>, posjet 3. siječnja 2018.
- Ma = Matasović, Ranko et al. (2016) *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika, I (A – Nj)*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.
- MI = Miotto, Luigi (1991/1984) *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata. Seconda edizione riveduta e ampliata*, Lint, Trieste.
- OED = Simpson, J.A., E.S.C. Weiner, *The Oxford English Dictionary* (1989), Clarendon Press, Oxford.
- Padovani, Clara, Gigi Padovani (2016) *Tiramisù. Storia, curiosità, interpretazioni del dolce italiano più amato*, Giunti, Firenze.

- Pafundi = Pafundi, Nicola (2011) *Dizionario Fiumano-Italiano, Italiano-Fiumano*, Associazione Libero Comune di Fiume in Esilio, Padova.
- RČGR = Mohorovičić-Maričin, Franjo (2001) *Rječnik čakavskog govora Rukavca i bliže okolice*, Adamić, Rijeka.
- RČI = Turina, Zvonimir, Anton Šepić-Tomin (1977) *Rječnik čakavskih izraza. Područje Bakarca i Škrljeva*, Riječko književno i naučno društvo, Rijeka.
- RDČ = Milić, Dušan (1999) *Rječnik draških čakavskih ikavsko-ekavskih riječi i izraza*, Rijeka.
- REW = Meyer Lübke, Wilhelm (1911) *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, Heidelberg.
- Ro = Rosamani, Enrico (1999) *Vocabolario giuliano dei dialetti parlati nella Venezia Giulia, in Istria, in Dalmazia, a Grado e nel Monfalcone*, Lint, Trieste.
- Rošić, Đurđa Bosiljka (2002) *Linguistic Identity of the Dialect of Rijeka*, doktorska disertacija, University of Toronto.
- Samani = Samani, Salvatore (2007) *Il nuovo Samani. Dizionario del dialetto fiumano (I-III)*, Società di Studi Fiumani, Roma.
- Sguerri, Sara (2016) *Koch de Gries: il Budino di Semolino di Trieste*, Pixelicious, <http://www.pixelicious.it/2016/04/18/koch-de-gries-il-budino-di-semolino-di-trieste/>, posjet 28. prosinca 2017.
- Spicijarić Paškvan, Nina, Mirjana Crnić Novosel (2014) „Il dialetto fiumano all'inizio del XXI secolo”, *Rivista Italiana di Dialettologia. Lingue dialetti società*, 38, 57–73.
- Strčić, Petar (1995) „Riječko stanovništvo do XVIII stoljeća”, *Sveti Vid*, ur. Darinko Munić, Rijeka, 23–31.
- Treccani = Vocabolario Treccani, <http://www.treccani.it/vocabolario/zucchero/>, posjet 26. veljače 2018.
- Vinja, Vojmir (1998-2004) *Jadranske etimologije. Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku (I-III)*, HAZU, Školska knjiga, Zagreb.
- Vranić, Silvana (2005) *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*, Biblioteka časopisa Fluminensia, Rijeka.
- Vuletić, Nikola (2010) „O nazivima za uskršnju pletenicu na hrvatskoj obali i otocima: etimološki problemi”, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 36, 2, 369–384.

- Zaccaria, Enrico (1901) *L'elemento germanico nella lingua italiana*, Arnaldo Forni Editore, Bologna.
- Zaicz, Gábor, ur. (2006) *Etimológiai szótár*, Tinta könyvkiadó, Budapest.
- Zing = Zingarelli, Nicola (2008) *Lo Zingarelli. Vocabolario della lingua italiana*, Zanichelli, Bologna (cd).

SUMMARY

Nina Spicijarić Paškvan

DESSERT NAMES IN THE FIUMAN DIALECT

The aim of this paper is to list the words used to describe desserts in the Fiuman speech and to specify their proximal (etymologia proxima) and distal (etymologia remota) etymology. In that way the current state of the Fiuman lexis with respect to culinary art (in the semantic subgroup of desserts) in Rijeka will be recorded, while also demonstrating the cultural and linguistic circles that have coexisted in that area. This research had begun in 2015 and was continued in 2017 and 2018. The methodology used was based on the excerption of lexical items from extant Fiuman dictionaries (Gottardi 2004; Samani 2007; Pafundi 2011). In that way a questionnaire for the purposes of the field research was made. Following an interview with native speakers, collected lexemes have undergone an etymological analysis. The underlying rationale for this approach was that the analysis would demonstrate the representation of all historical linguistic layers in the city of Rijeka. Also, by referring to available Chakavian dictionaries, we wanted to show that the culture of a certain locale in the domain of culinary arts transcends linguistic differences. A total of 25 lexemes have been identified and analysed. The resulting material shows presence of Romance, Slavic and Germanic linguistic layers. However, there are no Hungarian elements, though in the Austro-Hungarian period Vienna had primacy in dessert making, which is why there is no mention of Hungarian desserts. Insight into Chakavian dictionaries has established the presence of dessert names in the surrounding speeches of Rijeka, thus confirming the assumption that the domain of culinary arts transcends linguistic differences. On the basis of the analysis of culinary lexical items in the Fiuman speech this article reflects linguistic and cultural contacts in Rijeka and its surroundings and thus contributes to the field of Romance linguistics in general.

Keywords: *Fiuman; Venetian; Chakavian; Hungarian; Austrian German; desserts*